

Nét đẹp của cổng làng

ISSN: 2734-9195 10:30 10/12/2025

Ký ức chiếc cổng làng như một cuốn phim, cứ tua trở lại, hoài mong những gì thân thuộc.

Tác giả: **Lê Thị Ngọc Nữ**

Hội viên Chi hội Văn học nghệ thuật Trà Vinh tỉnh Vĩnh Long

Tôi là cô gái Miền Nam kết hôn cùng anh là chàng trai gốc Thái Bình ở Miền Bắc. Mùa xuân đầu tiên về quê chồng, điều ấn tượng với tôi là **cổng làng**. Cổng làng là nơi đặt chân đầu tiên đến làng, là ranh giới giữa các làng với nhau, giữa làng với không gian bên ngoài và là biểu tượng văn hóa của làng quê. Cổng làng tồn tại song hành với các di sản văn hóa, bởi chính sự cổ kính với kiến trúc độc đáo của mỗi cổng làng đã tạo nên nét đẹp riêng của mỗi vùng quê.

Những cổng làng, **mái đình, cây đa, giếng nước** mà tôi chỉ được biết trong truyện, phim... nay hiển hiện trước mắt tạo nên sức sống và bản lĩnh của làng. Làng to, làng nhỏ đều có những cổng làng và mặc định như những bộ phận không thể thiếu. Vì thế trong dân gian xưa đã có những ví von như: “Làng không cổng chẳng khác gì nhà không cửa” hay “Nhà có nóc, làng có cổng”.

Anh vừa bước vừa hào hứng kể cho tôi nghe về làng quê của anh, bao ký ức đẹp về những ngày tết quê bắt đầu trở dậy trong anh, từ chợ quê đến con đường làng, mảnh vườn rau của mẹ, mái nhà và ngôi từ đường nghi ngút khói hương. Trong muôn vàn ký ức ấy, cổng làng là điểm nhấn đầu tiên, từ bao đời nay cổng làng đã trở thành biểu tượng rất đỗi tự hào của người dân trong làng, là hình ảnh thân quen tô điểm sức sống văn hoá tinh thần, nơi chứng kiến bao cuộc hẹn hò, tiễn đưa và đón đợi.

Cổng làng tiễn chân chúng ta đi khắp mọi miền, rồi lại rộng mở thân thương đón ta trở về với cha mẹ, với **quê hương**.

Anh kể ngày anh còn nhỏ, cổng làng chỉ đơn giản là hai gốc chuối cổ thụ đan vòm vào nhau, những quả chuối chín vàng căng mọng xen lẫn trong lá biếc tỏa hương thơm thoang thoảng, tụ tập chim chóc và đám trẻ con ríu rít. Về sau,

người trong làng đã góp tiền dựng chiếc cổng bằng gạch vững chãi, bề thế, có mái uốn vòm cong, chạm trổ đầu rồng bốn góc như đang vươn mình bay lên bầu trời xanh thẳm.

Hình ảnh chỉ mang tính chất minh họa (sưu tầm).

Qua mưa nắng thời gian, cổng làng ngày càng mang vẻ đẹp rêu phong, cổ kính. Từ các kẽ nứt trên tường rủ mềm những bụi cây dương xỉ lòa xòa, dòng chữ đắp nổi tên làng được sơn màu son đỏ, đôi câu đối bên trụ cổng gửi gắm ước vọng về một cuộc sống ấm no, hạnh phúc, yên bình. Ngay cạnh cổng làng là cây gạo cổ thụ, gốc nổi lên những u bướu như lưng lạc đà, trong sắc xuân tràn ngập đất trời, cây gạo bên cổng làng lại bung nở những chùm hoa rực rỡ. Mỗi lúc gió mạnh ào qua, những bông hoa đỏ thắm lìa cành và rụng êm xuống thảm cỏ ven đường.

Nép bên cổng làng là một cái quán nhỏ của bà cụ có khuôn mặt hiền hậu, mái tóc bạc phơ như bà tiên trong truyện cổ tích, bà bày bán vài thứ đơn sơ: một hũ kẹo vùng giòn tan ủ trong bột nếp, nải chuối tiêu, trứng cuốc thơm lừng, tích nước chè xanh nóng hổi đựng trong giỏ tre lót vải bông, vài thanh quế cay thơm nồng để nhấm nháp những ngày đông lạnh giá. Khách đi xa, về gần, ghé vào quán bà cụ, chuyện nước chuyện làng cứ râm ran không dứt. Phía sau cổng làng còn là sự gắn kết mật thiết tình cảm gia đình, anh em, họ mạc, hàng xóm láng giềng tối lửa tắt đèn có nhau.

Mỗi độ xuân về, đường làng như khởi sắc. Những viên gạch xếp nghiêng thấm dầm mưa xuân loáng ướt, ánh lên màu nâu đỏ. Hàng giậu cúc tần trổ lá xanh non, hàng xoan trồng bên trong bờ giậu trổ từng chùm hoa tím xấp xỉ như bông, rụng rơi trên mái tóc người qua lại... Hương hoa buổi nồng nàn như vây lẩn, như bao bọc. Mặt ao bên đường ban ngày loang loáng như gương, đêm về

nghe ì ùm tiếng cá quẫy. Cây đa trở ra những búp nõn đầu cành hồng hồng nghiêng soi mặt nước giếng trong vắt.

Cùng với phong trào xây dựng nông thôn mới, con đường lát gạch nghiêng xưa được thay bằng bê tông kang trang to rộng đến, phẳng phiu, chắc bền cho xe các loại nhộn nhịp đi về, đèn đường rực sáng lúc về đêm, nước sạch dẫn tới từng nhà, những cái giếng làng xưa vẫn được giữ lại, tròn vành vạnh như vầng trăng, như con mắt của làng. Cùng với cổng làng, cây đa cổ thụ, giếng làng là di tích còn lại sau bao nhiêu biến đổi.

Tết về không chỉ nhà cửa mà từ cổng làng ngõ xóm cũng được kết hoa giăng đèn. Anh bảo: *"Thực ra cổng ngõ không chỉ mùa xuân mới đẹp mà nó luôn đẹp trong tâm tưởng mỗi người"*. Mẹ kể: *"Ngày nay, ngõ xóm đổ bê tông rộng, điện sáng trưng nên không còn nhìn thấy đom đóm bay lập lòe những mùa cuối xuân đầu hạ"*. Vòm cổng, hai bên đường ngõ xóm, ngõ làng đầy hoa tươi thắm và treo đèn lồng cùng ánh sáng đủ sắc màu.

Qua cổng làng, chúng tôi về nhà trong vòng tay mẹ, căn bếp ấm áp, vườn rau yêu thương của mẹ và đón nhận sắc xuân, say sưa trong men nồng của cảnh vật. Tôi cùng mẹ nấu bữa cơm sum vầy theo phong tục Miền Bắc, anh uốn tĩa cho mấy chậu cảnh, chậu hoa ngoài vườn, chiều ba mươi mẹ nấu nồi nước mùi già ngát thơm cho cả nhà tắm gội. Gió xuân qua cổng làng, rồi thổi vào bao nhà quê, gió xuân mang bao điều ý vị, gió gieo vào lòng người bao ý nghĩ về hạnh phúc năm mới.

Mùa xuân đang đến gần, dẫu bây giờ mẹ chồng tôi không còn nữa nhưng chúng tôi vẫn thu xếp đưa các con về quê. Ký ức cổng làng như một cuốn phim, cứ tua trở lại, hoài mong những gì thân thuộc. Một niềm thương, nỗi nhớ... Cổng làng!

Tác giả: **Lê Thị Ngọc Nữ**

Hội viên Chi hội Văn học nghệ thuật Trà Vinh tỉnh Vĩnh Long